

חזון העצמות היבשות והיסטוריה יהודית

The Vision of the Valley of Dry Bones by Gustav Dore, 1866

1) יחזקאל פרק לז

(א) הַיְתָה עָלַי יַד יְקֹנָק וַיּוֹצֵאֵנִי בְרוּחַ יְקֹנָק וַיְנִיחֵנִי בְּתוֹךְ הַבְּקָעָה וְהִיא מְלֵאָה עֲצָמוֹת: (ב) וְהֶעֱבִירֵנִי עֲלֵיהֶם סָבִיב סָבִיב וְהִנֵּה רַבּוֹת מְאֹד עַל פְּנֵי הַבְּקָעָה וְהִנֵּה יְבֻשׁוֹת מְאֹד: (ג) וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן אָדָם הֲתַחְיֶינָה הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יְקֹנָק אַתָּה יָדַעְתָּ: (ד) וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנְבֵּא עַל הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם הַיְבֻשׁוֹת שְׁמְעוּ דְבַר יְקֹנָק: (ה) כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְקֹנָק לְעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה הִנֵּה אֲנִי מְבִיא בְכֶם רוּחַ וְחַיִּיתֶם: (ו) וְנָתַתִּי עֲלֵיכֶם גְּדִים וְהַעֲלֵתִי עֲלֵיכֶם בָּשָׂר וְקָרַמְתִּי עֲלֵיכֶם עוֹר וְנָתַתִּי בְכֶם רוּחַ וְחַיִּיתֶם וַיִּדְעַתֶּם כִּי אֲנִי יְקֹנָק: (ז) וְנִבְּאֵתִי כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי וַיְהִי קוֹל כְּהִנָּבְאִי וְהִנֵּה רַעַשׁ וַתִּקְרְבוּ עֲצָמוֹת עֶצֶם אֶל עֶצְמוֹ: (ח) וְרָאִיתִי וְהִנֵּה עֲלֵיהֶם גְּדִים וּבָשָׂר עָלָה וַיִּקְרָם עֲלֵיהֶם עוֹר מִלְּמַעְלָה וְרוּחַ אִין בָּהֶם: (ט) וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנְבֵּא אֶל הָרוּחַ הַנִּבְּאָה בֶּן אָדָם וְאָמַרְתָּ אֶל הָרוּחַ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְקֹנָק מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בָּאֵי הָרוּחַ וּפְחִי בְּהַרוּגִים הָאֵלֶּה וַיַּחְיֶוּ: (י) וְהִנְבְּאֵתִי כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי וַתְּבֹאוּ בָהֶם הָרוּחַ וַיַּחְיֶוּ וַיַּעֲמְדוּ עַל רַגְלֵיהֶם חֵיל גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד: (יא) וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן אָדָם הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה כֹּל בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה הִנֵּה אֹמְרִים יְבֻשׁוּ עֲצָמוֹתֵינוּ וְאָבְדָה תִּקְוַתֵּנוּ נִגְזַרְנוּ לָנוּ: (יב) לָכֵן הִנְבֵּא וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְקֹנָק הִנֵּה אֲנִי פֹתַח אֶת קַבְרוֹתֵיכֶם וְהַעֲלִיתִי אֶתְכֶם מִקַּבְרוֹתֵיכֶם עִמִּי וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל אֶדְמַת יִשְׂרָאֵל: (יג) וַיִּדְעַתֶּם כִּי אֲנִי יְקֹנָק בְּפִתְחֵי אֶת קַבְרוֹתֵיכֶם וּבַהֲעֲלוֹתִי אֶתְכֶם מִקַּבְרוֹתֵיכֶם עִמִּי: (יד) וְנָתַתִּי רוּחִי בְכֶם וְחַיִּיתֶם וְהִנְחֵתִי אֶתְכֶם עַל אֶדְמַתְכֶם וַיִּדְעַתֶּם כִּי אֲנִי יְקֹנָק דְּבַרְתִּי וְעָשִׂיתִי נְאֻם יְקֹנָק:

2) רש"י יחזקאל פרק לז

(יא) העצמות האלה כל בית ישראל המה - רמז ודוגמא לכל בית ישראל בצרותם המה שהרי הם אומר' יבשו עצמותינו בצרות אבדה תקותינו ומה נוחיל לתשועה עוד דבר אחר כולם אלו משל ישראל היו ומפני שהחיייתם עכשיו הם אומרים אבדה תקותינו ולא נחיה עוד שנית כשיחיו המתים.

3) תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צב עמוד ב

דחניא, רבי אליעזר אומר: מתים שהחיה יחזקאל עמדו על רגליהם, ואמרו שירה ומתו. מה שירה אמרו? ה' ממת בצדק ומחיה ברחמים. רבי יהושע אומר: שירה זו אמרו ה' ממת ומחיה מוריד שאול ויעל. רבי יהודה אומר: אמת משל היה. אמר לו רבי נחמיה: אם אמת - למה משל, ואם משל - למה אמת? אלא: באמת משל היה. רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: מתים שהחיה יחזקאל עלו לארץ ישראל, ונשאו נשים והולידו בנים ובנות. עמד רבי יהודה בן בתירא על רגליו ואמר: אני מבני בנייהם, והללו תפילין שהניח לי אבי אבא מהם. ומאן נינהו מתים שהחיה

יחזקאל? אמר רב: אלו בני אפרים שמנו לקץ וטענו, שנאמר ובני אפרים שותלח וברד בנו ותחת בנו ואלעדה בנו ותחת בנו וזבד בנו ושותלח בנו ועזר (ואלעזר) [ואלעד] והרגום אנשי גת הנולדים בארץ וגו' וכתוב ויתאבל אפרים אביהם ימים רבים ויבאו אחיו לנחמו. ושמואל אמר: אלו בני אדם שכפרו בתחיית המתים, שנאמר ויאמר אלי בן אדם העצמות האלה כל בית ישראל המה הנה אמרים יבשו עצמותינו ואבדה תקותנו נגזרנו לנו. רבי ירמיה בר אבא אמר: אלו בני אדם שאין בהן לחלוחית של מצוה, שנאמר העצמות היבשות שמעו דבר ה'. רבי יצחק נפחא אמר: אלו בני אדם שחיפו את ההיכל כולו שקצים ורמשים, שנאמר ואבוא ואראה והנה כל תבנית רמש ובהמה שקץ וכל גלולי בית ישראל מחקה על הקיר סביב וגו' וכתוב התם והעבירני עליהם סביב סביב. רבי יוחנן אמר: אלו מתים שבבקעת דורא.

ואמר רבי יוחנן: מנהר אשל עד רבת בקעת דורא. שבשעה שהגלה נבוכדנצר הרשע את ישראל היו בהן בחורים שהיו מגנין את החמה ביופיין, והיו כשדיות רואות אותן ושופעות זבות. אמרו לבעליהן, ובעליהן למלך. צוה המלך והרגום, ועדיין היו שופעות זבות. צוה המלך ורמסום.

תנו רבנן: בשעה שהפיל נבוכדנצר הרשע את חנניה מישאל ועזריה לכבשן האש, אמר לו הקדוש ברוך הוא ליחזקאל: לך והחייה מתים בבקעת דורא. כיון שהחייה אותן, באו עצמות וטפחו לו לאותו רשע על פניו. אמר: מה טיבן של אלו? אמרו לו: חבריהן של אלו מחייה מתים בבקעת דורא. פתח ואמר: אתוהי כמה רברבין ותמהוהי כמה תקיפין מלכותיה מלכות עלם ושלטנה עם דר ודר וגו'. אמר רבי יצחק: יוצק זהב רותח לתוך פיו של אותו רשע, שאילמלא (לא) בא מלאך וסטרן על פיו ביקש לגנות כל שירות ותשבחות שאמר דוד בספר תהלים.

(4) רש"י מסכת סנהדרין דף צב עמוד ב

העצמות האלה כל בית ישראל המה - עצמות הללו סימן לכל ישראל הן שעתידה להם תחיית המתים כמו לאלו שהרי אלו אמרו אבדה תקותנו ועכשו ידעו שאני מחיה את המתים וסימן זה לכל ישראל שגם הם עתידין להחיות ולא מן הדין חיו דהא אמרן הכופר בתחיית המתים אין לו חלק לעולם הבא אלא משום סימן חיו.

